

Duurzaam tuinieren voor kinderen

Voor mijn allerliefste lievelingsen

Anne Wieggers

DUURZAAM TUINIEREN VOOR KINDEREN

'VOLT

INHOUD

INLEIDING	7
DE GROND ONDER JE VOETEN LEEFT	9
DE TUIN DELEN	27
BASIS TUINTRUCJES	55
MOESTUINIERN	69
PLANTEN	94
BOLLEN, STRUIKEN EN BOMEN	113
TUINIERN ZONDER TUIN	127
ALS ER TOCH IETS MISGAAT	133
TUINIERSLOGBOEK	139
PLANTENLIJST	147

INLEIDING

In mijn tuin wonen zoveel dieren en insecten dat ik ze niet eens allemaal kan opnoemen, want dan zou dit boek veel te dik worden. Er groeien honderden bloemen, het zoemt er van de bijen, er fladderen vlinders, scharrelen egels en er wonen vogels. En dat in een gewone stadstuin! Ik geniet hier heel erg van en alleen daarom al zou ik als ik jou was ook lekker aan de slag gaan. In dit boek leg ik je precies uit wat je kunt doen om meer leven in je tuin of op je balkon te krijgen, en het is niet eens moeilijk!

Het is heel belangrijk om in jouw tuin, of op jouw dakterras of balkon, dieren en insecten te helpen. Als mensen willen we namelijk van alles: huizen, fabrieken, heel veel nieuwe spullen, parkeerplaatsen, nieuwe auto's voor op die parkeerplaatsen en ga zo maar door. Hierdoor is het in de wereld, en al helemaal in Nederland en België, behoorlijk volgebouwd. Er blijft niet zoveel natuur over, terwijl alle dieren en insecten wel ergens willen wonen en eten. Die kun je dus mooi een huis en te eten en drinken geven in jouw tuin. Daarmee help je de natuur enorm. Er zijn hier allerlei slimme manieren voor die je in dit boek gaat lezen en zien. Ik ga je helpen om je tuin zó te maken, dat er voor je het weet van alles te zien en te ontdekken valt. Zo'n levende tuin is namelijk ook voor ons mensen heel erg leuk. Zo kun je er allerlei lekker eten laten groeien. In warme zomers is het in een tuin met veel planten veel koeler. De lucht is er gezonder en je wordt kalm van tussen al dat groen zijn. Het is supergezond voor je om veel buiten te zijn in de tuin. Niet alleen omdat je dan veel beweegt, maar ook omdat je al hartstikke druk bent met bijvoorbeeld school en andere dingen die moeten. Je ontspant van in de tuin zijn, en dan lijken

alle dingen en klusjes die je nog moet doen ineens wat minder moeilijk. Zo worden niet alleen bestjes blij van al die bloemen, maar jij en iedereen om je heen ook!

Als je aan de slag gaat met jouw tuin of balkon, gaat er van alles leven. Je gaat er ook van alles ontdekken. Dieren en insecten leven er, worden er verliefd, krijgen kinderen, vechten en soms eten ze elkaar zelfs op... Het is net een natuurfilm, maar dan van heel dichtbij.

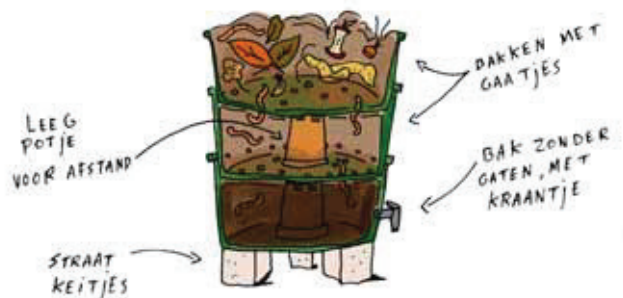
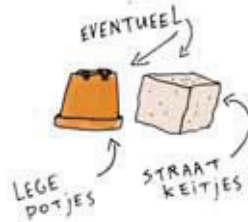
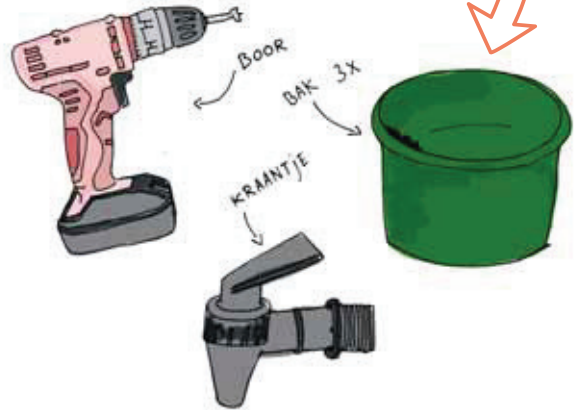

Maak je eigen wormenhotel

WORMEN ALS HUIDIER

Compost maken is nog makkelijker en sneller als je wormen het werk laat doen. Je hebt hiervoor wel een wormenhotel nodig, want ze moeten ergens kunnen wonen. Dat kun je zelf maken, of je koopt er een. De wormen worden dan een soort huisdieren die restjes keuken- en tuinafval eten, en het weer uitpoepen (de compost). Het ruikt gelukkig niet vies, dus je kunt je hotel zelfs in de keuken zetten. Je hebt er geen grote tuin voor nodig. In wormencompost zit veel bodemleven. Bij al dat opeten en het weer uitpoepen, wordt het namelijk aangevuld met allemaal bodemschimmels en bacteriën. Je kunt het door de grond van planten die in een pot staan mengen, of je doet er een beetje van bij de wortels van een plant die je in de grond gaat zetten. Het is ook perfect om mee te mulchen.

Er zijn ook allerlei soorten wormenhôtels (ze worden ook wel 'wormenbakken' of 'wormentorens' genoemd) online te koop. Ze bestaan uit op elkaar gestapelde bakken met gaatjes erin. Wormen zitten graag in het donker, zodat het lijkt alsof ze onder de grond wonen. Let hier dus goed op als je er een wilt kopen, want hoewel een

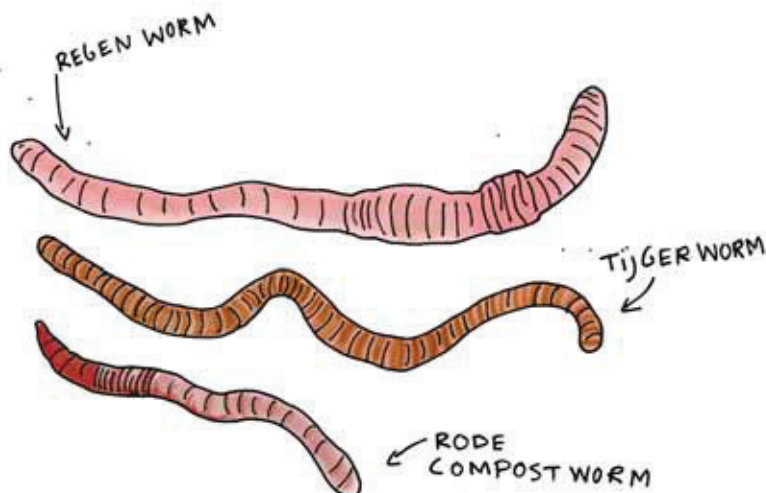

doorzichtige bak leuk is omdat je dan mee kunt kijken met wat er gebeurt, is dat voor de wormen minder fijn. Een mol stop je ook niet in een vissenkomp. Let ook op de aanwezigheid van een kraantje. Hiermee haal je het teveel aan vocht uit de bak. Deze 'wormenthee' is voor planten heel gezond. Doe er een beetje van in je gieter samen met regenwater en geef het aan jouw planten.

In het begin laat je de wormen los in de onderste bak. Doe dit samen met

wat reepjes krant, of compost, en doe er een klein beetje vers keukenafval bij. Als de wormen dit tot compost hebben opgegeten, kruipen ze naar boven, door de gaatjes in de bodem van de volgende bak, waar je nieuw keukenafval in doet. Vrijwel alle keukenrestjes worden snel opgegeten en omgezet in wormenpoep. Wormen houden wel van een beetje afwisseling. Voer je ze al weken alleen maar restjes sla, pak dan even een handje bladeren van het balkon of de tuin. Wat meer heftige smaken, zoals pepertjes, citrusschillen en knoflook, vinden wormen vies. Gooi die dus liever in de gewone groenbak. Hoe kleiner je alles snijdt, hoe sneller de wormenmest af is. Na een paar maanden is de eerste wormencompost in de bak al te gebruiken.

Niet elke worm is geschikt voor het maken van compost. De rode compostworm en de tijgerworm zijn de

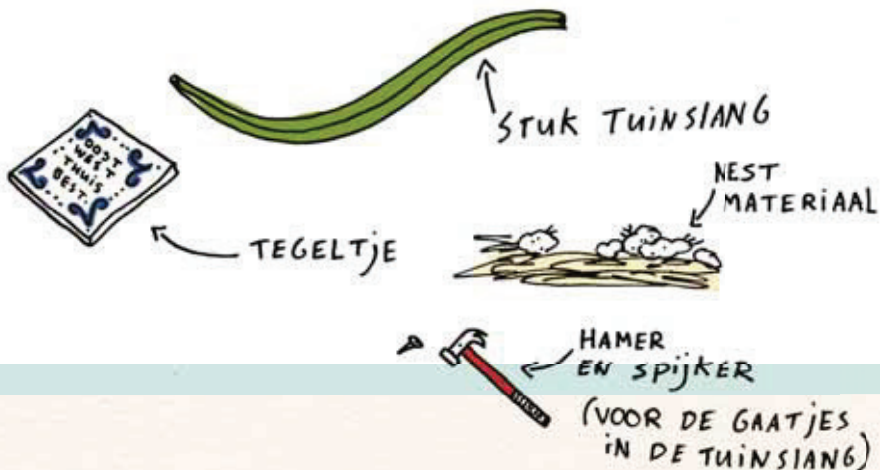
Maak een hommelnest

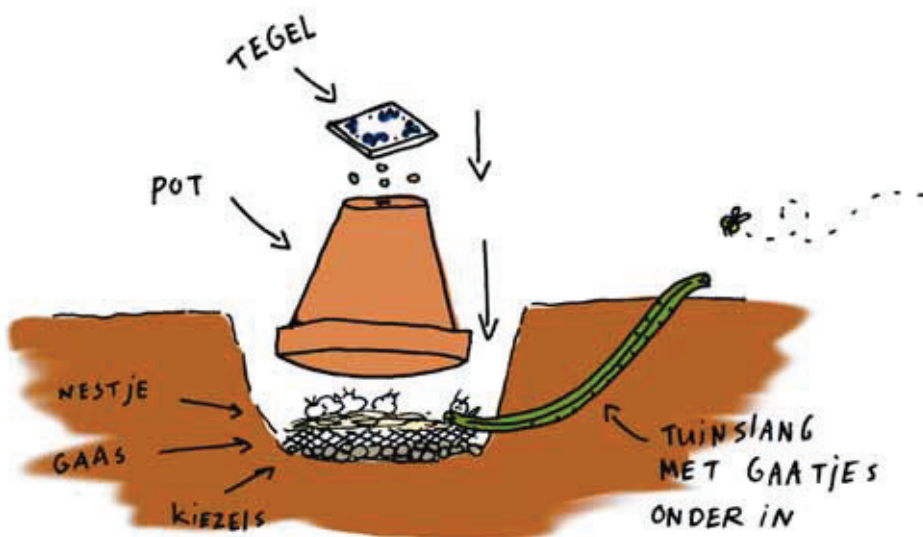
Neem een terracotta pot van circa 20 tot 35 centimeter breed. Graaf een gat in de tuin op een plek waar niet de hele dag de zon schijnt, anders wordt het er te warm. In de schaduw van een heg, een boom of een schutting op een rustige plek in de tuin is perfect. Kies een plekje waar het niet te modderig en nat is. Graaf een gat waar de pot voor iets meer dan de helft, op z'n kop, in past. Onder in het gat kun je een dun laagje grind leggen. Zo blijven de hommels beter droog als het veel regent en de grond nat wordt. Daar leg je een stukje kippengaas op (pas wel op voor de scherpe randen).

BENODIGD HEDEN :

Nu heb je een tunnel nodig, want de hommels moeten bij het nest kunnen komen als het eenmaal af is en het vervolgens kunnen begraven. Maak in een tuinslang met een hamer en een spijker voorzichtig aan de onderkant gaatjes. Zo kan het water uit de hommeltunnel weglopen, mocht er een keer veel regen vallen.

Graaf vanaf het gat met het kippengaas een geul waar de slang in kan, en leg hem er zo in, dat de bovenkant schuin uit de grond steekt, en de gaatjes naar onder liggen. Vervolgens ga je verder met het nestmateriaal. Dat kunnen hommels zelf niet zo goed verzamelen, maar ze zijn er wel gek op. Leg een mengsel van stro, zaagsel, droog mos, fijne takjes of wat plukken wol op het gaas. Er hoeft echt niet van alles wat in. Gebruik wat je vinden kunt. Je kunt het een beetje schikken zoals een vogelnestje met een holletje erin. Dat vinden hommelsoninginnen extra fijn. Heb je een hamster of een woestijnratje als huisdier? Pak dan een van de oude nestjes die zij hebben gemaakt. Die zijn perfect. Zet de pot er ondersteboven op in de grond. Vul de randjes aan de zijkanten een beetje bij met de afgegraven grond. Leg wat kleine steentjes of kiezeltjes rondom het gat van de pot. Leg daarbovenop weer een tegel, waar geen water doorheen kan. En klaar is je hommelnest!